THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave., E.
Published daily except Saturday and Sunday.
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA.
Subscription: $6.00 per year.
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
WINNIPEG — MANITOBA

א מארק פארץ איבערפלוס פון ווייץ

די וועלט ווערט איצט דערשטיקט פונ'ם איבערפלוס פון ווייץ און פון אנדערע שפייז פּראָדוקטן. דער איצטיקער שווערער עקאָנאָמישער קריזיס, וואָס האלט אין איין פארשארפט ווערן, איז אין דער גרעסטער מאָס א פּועל־יוצא פון דעם דאָזיקן איבערפלוס.

ריידנדיק באזונדערס וועגן ווייץ, דער וויכטיקסטער שפייז פּראָדוקט אין אייראָפּע און אמעריקע, האט דער איבערפלוס פון דער דאָזיקער תבואה באזונדערס שווער געוויקט אויף דער לאנדווירטשאפט אין אלע לענדער. און די קריטישע לאגע פון די פּויערים און פארמערס האט זיך במילא שווער אָפּגערופן אויף דעם האנדל און אינדוסטריע.

אין אמעריקע ליגן איצט אין די עלעוואטאָרן הונדערטער מיליאָנען בושל ווייץ וואָס באלאנגען צו דער רעגירונגס פאָרס ביורא. אין קאנאדער עלעוואטאָרן איז דאָ אויך א הונדערט מיליאָן בושל ווייץ, אָן א מארק פאר דעם. די שפייכלערן פון אייראָפּע שפארן אויך פאנאנדער פון אן איבערפלוס פון תבואה.

אָט די גרויסע שפע איז איינע פון די הויפּט אורזאכן פון דעם אלווערלאכן אומגליק. די דאָזיקע ריזיקע תבואה ואפאסן זיינען דער שווארצער געשפּענסט פונ'ם וועלט מארק. אזוי לאנג ווי זיי זיינען דאָ, וועלן תבואה פריין זיין קאמאסטראפאל נידעריק, אין תבואה פריין זיין אזוי נידעריק, וועט דער פויער אין פארמער ניט האבן פון וואנען צו לעבן און פארוואָס צו קויפן, און האנדל און אינדוסטריע וועלן זיין נידעריקס. ארויסוואַרפנדיק מיליאָנען ארבעטסלאָזע אין גאס, וואָס וועט נאָך שווערער מאכן די לאגע און וואָס וועט איינגער איינשליסן דעם פאר'כישופ'מן קריין.

א מארק פאר די תבואה, דאָס איז איינער פון די איצטיקע שריינענדיקסטע נויטן פון דער וועלט. אין דער מארק איז דאָ, — א ריזיקער, אומבאגרענצטער מארק.

עס זיינען דאָ איצט פלעגער צו פארניכטן דעם איבערפלוס פון פּראָדוקטן אינ'ם קאמף מיט'ן קריזיס. בראזיליע האט אָפּגעשניטן דורכגעפירט מיליוויין אזא פּלאן. פארברענענדיק א טייל פון איר קאפע גערעטעניש; די אמעריקאנער פארס ביורא האט רעקאָמענדירט צו פארברענען א טייל פון דער אמעריקאנער קאמאן גערעטעניש. און עקאָנאמישע שלאגן פאר נאגיע ערנסט, אז די פלאם ביורא זאָל פארניכטן אירע ווייץ ואפאסן.

אבער צוליב וואָס פארניכטן. ווען מען קאן די דאָזיקע שפע אָנווענדן אויף א מער מענשלאכן אופן, צו שפייזן צענדליקער מיליאָנען מענשן וואָס זיינען אויס פון הונגער אומגעקומען פון דעם קאטאפאלן איבערפלוס פון שפייז?

כינע איז אלעמאָל א הונגעריקע מדינה. זי קאן ניט שפייזן צו דער זאַט איר ריזיקע באפעלקערונג, וואָס ליידט סיי פון אריטמעטיק, און סיי פון אנארכיע און באנדיטיזם. אין סיי פון נאטורלאכע קאטאסטראפעס. ווען זיי זיינען אין זייער מצב ניט בכח צו באזיגן.

דערצו זיינען מיר שוין אפשר געוויינט געוואָרן. אבער עס איז איצט כינע גרעטאָרן געוואָרן פון אזא קאָלאָסאלן אומגליק. וואָס איז אויסערגעוויינלאך אפילו פאר דער דאָזיקער אומגליקלאכער מדינה. א גרויסע פארגוויינפלוגן האט פארטרונקען איינעם פון די פרוכטבארסטע און אמגעדיכסטן באפעלקערטע פון אירע געגנטן. און האט איבערגעלאָזן נאָך זיך שפורן פון טויט און פון חורבן.

פופציק מיליאָן מענשן אין כינע זיינען איצט אין געפאר פון הונגער טויט. דאָס איז איינע פון די שרעקלאכסטע קאטאסטראָפעס ניט בלויז אין דער כינעזישער געשיכטע, נאָר אין דער שיכטע פון דער מענשהייט. און די כינעזישע רעגירונג און דאָס כינעזישע פאָלק קאָנען קיים עפּעס טאָן מיט זייערע אריטע מיטלען צו באקעמפן דעם גוואלדיגן אומגליק.

וועט די וועלט בלייבן שטיין פון דערווייטן און וועט גלייכגיל־טיק צוקוקן זיך ווי פופציק מיליאָן מענשן קומען אום פון הונגער, בעת אירע שפייכלער ווערן געשפארט פון אן איבערפלוס פון ברויט.

דאָס זיינען, אמת, "בלויז" כינעזער. אבער מיט א אינדזיק יאָרן צוריק איז אין רוסלאנד געווען א גרויסער הונגער, און דאָס זיינען אויך געווען "בלויז" רוסן, און נאָך באַלשעוויקעס דערצו. דאָך דאָ דער וועלט געפונען אין זיך גענוג מענשלאכקייט צו קומען צו היקף דער אומגליק לאכער באפעלקערונג. און עס איז טאקע געווען הערבערט הואוועד, דער איצטיקער פּרעזידענט פון די פאראייניקטע שטאטן, וואָס האט דאן אנגעפירט מיט דער היקף־ארבעט.

און דאָס זעלבע אי זאוויך געווען מיט דייטשלאנד. ווען זי האָט געהונגערט. — כאָטש דאָס איז געווען בלוט נאָך דער מלחמה, ווען די שנאה צו די דייטשן האָט נאָך אומעטום געפלאקערט. און ס'איז ווידער מאקע געווען הערבערט הואוועד.

הערבערט הואוועד איז געוואָרן א וועלט פיגור א דאנק אָט דער דאָזיקער מענשלאכער ארבעט, און דאָס האָט אים דערפירט צום נוויסדהויז. אבער הואוועד דער וועלט שפייזער, איז ראָל פון פּרעזי־דענט פון דער גרויסער און רייכער רעפּובליק, קאָן ניט שפייזן זיין איינן לאנד, ווייל — עס ווערט דערשטיקט פון אן איבערפלוס פון שפייז פּראָדוקטן.

הערבערט הואוועד האָט איצט די געלעגנהייט צו שפּילן צוריק זיין דערפאָלגרייכע ראָל פון וועלט־שפייזער, און אפשר וועט דאָס גורם זיין, אז אויך אין זיין ראָל פון פּרעזידענט פון די פאראייניקטע שטאטן זאָל ער גוט מאכן זיין דורכפאל . . .

ווען פּרעזידענט הואוועד זאָל איצט דינגען שיפן, ווי הערבערט הואוועד האָט עס געטאָן מיט צען יאָר צוריק, אנלאָדן זיי מיט די הונ־דערטער מיליאָנען בושל ווייץ וואָס זיינען איצט אן אומגליק פאר אמעריקע, און איבערשיקן זיי צו די פון־הונגער שטארבנדיקע מיליאָ־נען כינעזער, וועט ער באגיין איינע פון די שענסטע מעגשן פון מענשלאכער ארבעט, און דאָס האָט אים דערפירט צום גענעם לאנד פונ'ם שווארצן געשפּענסט פונ'ם תבואה איבערפלוס. און דער רוקן־ביין פונ'ם אומגליקלאכן קריזיס וועט אפשר דערמיט גע־כראָכן ווערן.

דאָס דאָרף, אמת, קאָסטן געלט. אבער די אמעריקאנער רעגי־רונג אליין האָט פאר לעצטן יאָר פארלאָרן א ביליאָן דאָלאר פון אירע חכנסות צוליב דעם קריזיס. וואָס פאר א באטרעף קאן אזוי דער עפּלאכע הונדערט מיליאָן דאָלאר וואָס די היקף אקציע וואָלט גע־דארפט קאָסטן, ווען דאָס זאָל נאָר עמוואָס העלפן צו פארלייכטערן דעם קריזיס?

אגב וואָלט עס אפשר געמיינט בכלל עפענען אין כינע א מארק פאר ווייץ. א סך פירמעס פארטיילן מוסטערן פון זייערע פּראָדוקטן פריי, כדי דער עולם זאָל זיך צו זיי געוויינען און דערנאָך קויפן זיי. און דאָס באצאָלט זיך מסתמא . . .

מיר ריידן דאָ ספּעציעל וועגן די פאראייניקטע שטאטן, ווייל זיי זיינען, בלר־ספּק, אין דער בעסטער לאגע אנצופירן די היקף אקציע פאר כינע. דאָס זעלבע באציט זיך אבער אויך קאָנאדע און אנדערע לענדער, וועלכע וואָלטן געדארפט נאָכפאָלגן אמעריקעס פירערשאפט אויף דעם געביט.

אוודאי זיינען דאָ א סך "פּראקטישע" אויסזעצונגען קעגן אזא פּלאן. אבער צופיל "פּראקטישקייט" האָט גורם געווען דעם איצטיקן קריזיס און שטערט צו באפרייען זיך פון אים.

און וואו איז פשוט'ע מענשלאכקייט?

בית מדרש לתורה

הרב אלימלך קאָפּשטיין

דער בית־מדרש לתורה אין שיקאגא, אין דער העכסטער תורה צענטער פון דער מיטל וועסט.

ניט גרינג איז אנגעקומען די בויער און שאפער פון דער גרויסער אינסטי־טוציע ביז זיי האבן זי אויסגעארבעט צו דער מדרגה פון א "בן קיימא". די שווערקייטן וואָס דאָס אמעריקאנער אידנטום האט באגעגנט אויפ'ן עקאָנא־מישן געביט, די הבן אים דאָ אזוי אפּגעשוואכט (נאטירלאך) גייסטלאך אז ער האט זיך אינגאנצן פארגעסן אין זיין מארגן — אין זיין "אחרית הימים" און ער האט זיך כלל ניט אינטערעסירט צי וועט זיין אמאָל ווער עס זאָל אי־בערגעמען די שעפערישע קרעפטן פון אונזערע גייסטיקע אוצרות.

א גרויסע מאָס ענערגיע און ארגא־ניזאציאָנס פעאיקייט האָט זיך געפּא־דערט צו באווען דאָס אמעריקאנער אידנטום צו דער אידייע פון א העכערן תורה צענטער אין לאנד.

און די "איתעוראָתא דלעילא" איז סוף כל סוף געקומען. דאָס אמעריקאָ־נער אידנטום האָט זיך אַרונטערגעלאָזן אין באגליקס געווארן מיט'ן כתר תורה, וועלכע איז פאראייניגטע קעהלעס אין דער גרויסער אינסטיטוציע "בית מדרש לתורה".

א ניי שיין קאפּיטל איז געשריבן געוואָרן אין דער אמעריקאנער אידי־שער געשיכטע, א נייע אויפלעבונגס־תקופה אינ'ם אמעריקאנער אכזרדאָר־פישן אידנטום. א תקופה פון הויכע אידישע לימודים, א תקופה פון זעלבסט באוואוסטזיניקייט, פון איינגארטיקייט, פון א קרעפטיגן אידישן גייסטיגן לעבן, און דער בית־מדרש לתורה אלס אזעל־כער, דערפילט זיינע איפאנגען — דער־פיקט זיין שליחות אינ'ם אמעריקאנער אידנטום. ער גרייט צו א דור וואָס זאָל זיין אנגעוואפט מיט תורה און חכמת־ישראל. ער שאפט א נייעם דור פון באלעבאטים וואָס זאָל טיפער וויסן און איז דערפאָרטיקער תורה אין אפּשאטן די גרויסקייט פון אידנטום. ער שאפט א דור וואָס וועט דינען אלס בחורים אין פארן אויפלעבונגס־ווייג פון אידנטום פון גאר דער וועלט.

נאָך א באַרייטגעריקע אויפגאבע האָט דער בית מדרש לתורה דערפיקט ביים אמעריקאנער אידנטום. ער האָט אויפ־געהויבן דעם אינטערעס און חשק צו תלמודישן שטודיס. ער האָט געשאפן די שטימונג פאר אידישע לימודים אין כמילא האָט דאָס געבראכט דעם גדול־סען געדראנג פון אונזער יוגנט צו די טירן פון דעם גרויסן אינסטיטוט.

אָט נייט איר דורך אין א קאלטן ווינ־טערדיקן ביינאכט, אדער אין א הייסן זומערדיקן בייטאג דעם שיקאגער דאָג־לאָס בולווארד און א זיסע שטימע פון "אמר אביי" דערנייכט אייערע אויר־ערן. א שטימע וואָס איז אזוי אלט און ניי, אזוי ווייט און נאענט, און אייער הארץ הויבט אן צו צאפּלען, וואו בין איך? — בין איך אין וואָלאָזשין, אין ראָריז, אין מיר? פון וואנען אזא קלאנג? פון וואנען אזא פארכאפּנדיק קול? אבער דער "קול יעקב" לאזט אויף ניט אפּ. ער רופט, ער וועקט אויר־נר נשמה, אייערע געפילן, איר זייט באצויבערט.

איר לאזט זיך ניין נאָכ'ן קול, און וואָס נענטער אלס דערפרישנדיקער, מחיה'דיקער ווערט אויף אויפ'ן הארצן. איר קומט אריין אין די גרויסע, ליי־דער ניט זייער דעקאָרירטע, צימערן פונ' בית מדרש לתורה, און וואָס פאר א גוואלדיקע סימפּאטישע דערשיינונג, — הונדערטער בחורים שטייען געבויגן איבער נמרות און מיטן פייער פון זייע־רע יונגע נשמות דריינען זיי אריין אין דער טיפענייש פון'ם התלמוד. איר ווערט א צוגעשמידטער צו דער הערלא־כער דערהויבענער אטמאספערע. איר זוכט די יעניקע פעדים וואָס פארבינדן דעם אמאָל מיטן היינט, און נאָך אמאָל מער איבערצייגט איר זיך אין די נצחי־נות פון עם ישראל און תורת ישראל.

א נאָנץ אנדער בילד באגעגנט איר ווען איר געזעגנט זיך מיט דער הערלא־כער הייליקער אטמאספערע פון די דלד אמות של הלכה, און נייט פארבי דעם אפּיס־צימער. דארט באגעגנט איר די פירער פון דער גרויסער אינסטיטוציע ווי פארטראכט — א טיפע מרה שחו־רה און זארג איז איבערגעצויגן איבער זייערע פנים'ער, וואָס ווערט זיין?

שוין חדשים לאנג ווי אָט די בחורי חמד, אָט די יונגע באיעס וועלכע זיי־נען מקריב זייער צייט אויף תורה און חכמת ישראל האבן זייער מינימאלן גע־האלט ניט באטיפען. קען דען אויף ווייר טער אזוי אנגיין? ווייס דאָס פאלק אין וואָס פאר א שווערער לאגע זיין אייגע־נע גייסטיקע אינסטיטוציע געפינט זיך?

איז דאָך דער "בית מדרש לתורה" ניט קיין יחיד'ישער אנשטאלט, נאָר א "קנין העם" א פאלקס דערבערונג, א פאלקס האָב. ווען דען א פאלק לאזט זיין לעבנסקוועלע אויסטריקענען?

אין דער אלטער היים איז די ישיבה אויסגעהאלטן געוואָרן פון אלע אירן און טערשייד פון קלאָס און וועלט־אנשויאונג. יעדערער האָט געפילט, אז די ישיבה איז אזוי נויטווענדיק, ווי עדן. א שטימע וואָס איז אזוי אלט און ניי, אזוי ווייט און נאענט, און אייער הארץ הויבט אן צו צאפּלען, וואו בין איך? — בין איך אין וואָלאָזשין, אין ראָריז, אין מיר? פון וואנען אזא קלאנג? פון וואנען אזא פארכאפּנדיק קול? אבער דער "קול יעקב" לאזט אויף ניט אפּ. ער רופט, ער וועקט אויר־נר נשמה, אייערע געפילן, איר זייט באצויבערט.

איר לאזט זיך ניין נאָכ'ן קול, און וואָס נענטער אלס דערפרישנדיקער, מחיה'דיקער ווערט אויף אויפ'ן הארצן. איר קומט אריין אין די גרויסע, ליי־דער ניט זייער דעקאָרירטע, צימערן פונ' בית מדרש לתורה, און וואָס פאר א גוואלדיקע סימפּאטישע דערשיינונג, — הונדערטער בחורים שטייען געבויגן איבער נמרות מיט מיטן פייער פון זייע־רע יונגע נשמות דריינען זיי אריין אין דער טיפענייש פון'ם התלמוד. איר ווערט א צוגעשמידטער צו דער הערלא־כער דערהויבענער אטמאספערע. איר זוכט די יעניקע פעדים וואָס פארבינדן דעם אמאָל מיטן היינט, און נאָך אמאָל מער איבערצייגט איר זיך אין די נצחי־נות פון עם ישראל און תורת ישראל.

א נאָנץ אנדער בילד באגעגנט איר ווען איר געזעגנט זיך מיט דער הערלא־כער הייליקער אטמאספערע פון דער אמות של הלכה, און נייט אדער דעם אפּיס־צימער. דארט באגעגנט איר די פירער פון דער גרויסער אינסטיטוציע ווי פארטראכט — א טיפע מרה שחו־רה און זארג איז איבערגעצויגן איבער זייערע פנים'ער, וואָס ווערט זיין?

שוין חדשים לאנג ווי אָט די בחורי חמד, אָט די יונגע באיעס וועלכע זיי־נען מקריב זייער צייט אויף תורה און חכמת ישראל האבן זייער מינימאלן גע־האלט ניט באטיפען. קען דען אויף ווייר טער אזוי אנגיין? ווייס דאָס פאלק אין וואָס פאר א שווערער לאגע זיין אייגע־נע גייסטיקע אינסטיטוציע געפינט זיך?

איז דאָך דער "בית מדרש לתורה" ניט קיין יחיד'ישער אנשטאלט, נאָר א "קנין העם" א פאלקס דערבערונג, א פאלקס האָב. ווען דען א פאלק לאזט זיין לעבנסקוועלע אויסטריקענען?

אין דער אלטער היים איז די ישיבה אויסגעהאלטן געוואָרן פון אלע אירן און טערשייד פון קלאָס און וועלט־אנשויאונג. יעדערער האָט געפילט, אז די ישיבה איז אזוי נויטווענדיק, ווי עדן. א שטימע וואָס איז אזוי אלט און ניי, אזוי ווייט און נאענט, און אייער הארץ הויבט אן צו צאפּלען, וואו בין איך? — בין איך אין וואָלאָזשין, אין ראָריז, אין מיר? פון וואנען אזא קלאנג? פון וואנען אזא פארכאפּנדיק קול? אבער דער "קול יעקב" לאזט אויף ניט אפּ. ער רופט, ער וועקט אויר־נר נשמה, אייערע געפילן, איר זייט באצויבערט.

איר לאזט זיך ניין נאָכ'ן קול, און וואָס נענטער אלס דערפרישנדיקער, מחיה'דיקער ווערט אויף אויפ'ן הארצן. איר קומט אריין אין די גרויסע, ליי־דער ניט זייער דעקאָרירטע, צימערן פונ' בית מדרש לתורה, און וואָס פאר א גוואלדיקע סימפּאטישע דערשיינונג, — הונדערטער בחורים שטייען געבויגן איבער נמרות מיט מיטן פייער פון זייע־רע יונגע נשמות דריינען זיי אריין אין דער טיפענייש פון'ם התלמוד. איר ווערט א צוגעשמידטער צו דער הערלא־כער דערהויבענער אטמאספערע. איר זוכט די יעניקע פעדים וואָס פארבינדן דעם אמאָל מיטן היינט, און נאָך אמאָל מער איבערצייגט איר זיך אין די נצחי־נות פון עם ישראל און תורת ישראל.

נאָך א נאָנץ אנדער בילד באגעגנט איר ווען איר געזעגנט זיך מיט דער הערלא־כער הייליקער אטמאספערע פון דער אמות של הלכה, און אפשר ווען דאָס גורם זיין, אז אויך אין זיין ראָל פון פּרעזידענט פון די פאראייניקטע שטאטן זאָל ער גוט מאכן זיין דורכפאל . . .

ווען פּרעזידענט הואוועד זאָל איצט דינגען שיפן, ווי הערבערט הואוועד האָט עס געטאָן מיט צען יאָר צוריק, אנלאָדן זיי מיט די הונ־דערטער מיליאָנען בושל ווייץ וואָס זיינען איצט אן אומגליק פאר אמעריקע, און איבערשיקן זיי צו די פון־הונגער שטארבנדיקע מיליאָ־נען כינעזער, וועט ער באגיין איינע פון די שענסטע מעגשן פון דער ארבעט פון אלע פונ'ם שווארצן געשפּענסט פונ'ם תבואה איבערפלוס. און דער רוקן־ביין פונ'ם אומגליקלאכן קריזיס וועט אפשר דערמיט גע־כראָכן ווערן.

דאָס דאָרף, אמת, קאָסטן געלט. אבער די אמעריקאנער רעגי־רונג אליין האָט פאר לעצטן יאָר פארלאָרן א ביליאָן דאָלאר פון אירע חכנסות צוליב דעם קריזיס. וואָס פאר א באטרעף קאן אזוי דער עפּלאכע הונדערט מיליאָן דאָלאר וואָס די היקף אקציע וואָלט גע־דארפט קאָסטן, ווען דאָס זאָל נאָר עמוואָס העלפן צו פארלייכטערן דעם קריזיס?

אגב וואָלט עס אפשר געמיינט בכלל עפענען אין כינע א מארק פאר ווייץ. א סך פירמעס פארטיילן מוסטערן פון זייערע פּראָדוקטן פריי, כדי דער עולם זאָל זיך צו זיי געוויינען און דערנאָך קויפן זיי. און דאָס באצאָלט זיך מסתמא . . .

מיר ריידן דאָ ספּעציעל וועגן די פאראייניקטע שטאטן, ווייל זיי זיינען, בלר־ספּק, אין דער בעסטער לאגע אנצופירן די היקף אקציע פאר כינע. דאָס זעלבע באציט זיך אבער אויך קאָנאדע און אנדערע לענדער, וועלכע וואָלטן געדארפט נאָכפאָלגן אמעריקעס פירערשאפט אויף דעם געביט.

אוודאי זיינען דאָ א סך "פּראקטישע" אויסזעצונגען קעגן אזא פּלאן. אבער צופיל "פּראקטישקייט" האָט גורם געווען דעם איצטיקן קריזיס און שטערט צו באפרייען זיך פון אים.

און וואו איז פשוט'ע מענשלאכקייט?

מער דעמאָקראַטישער גייסט נויטיק אין קאַנאַדער ציוניזם :: פון נתן סטאָלניץ

מאיר ווייסגאל

איידער איך וועל איבערגעבן מיין געשפּרעך מיט מ. ווייסגאל, וועלכער אין איצט א גאר באדייטנדיקע פיגור אינ'ם קאנאדער ציוניסטישן לאגער, האלט איך פאר נויטיק בכלל אביסל צו באקענען דעם לעזער מיט דער אלגע־מיינער לעצטערער שטימונג אין די ציר־ניסטישע רייען, איבערהויפּט דאָ, אין מזרח קאנאדע.

קיינע פון אונזערע ציוניסטישע שיכטן דאָ אין לאנד האבן נאָך ווייס ניט פארגעסן דעם גרויסן קאנפליקט, אדער בעסער געזאגט, דעם פאר־עקשנ'טן קאמף וואָס איז פארגעקומען פונ'ם מאמענט אז ווען ס'איז אנגעפּ־נגרופן געוואָרן די גרויסע ראיאָן קאָל־פערעניע אין האמילטאָן, ביי וועלכער עס האט זיך געגרינדעט די נייע שטארק טעטיקע ציוניסטישע ארגאניזאציע אין אנטריאָ וואו עס זיינען בייגעווען דער־לענאטן פון דער גאנצער פּראָווינץ ובתוכם אויך דער פּרעזידענט פון דער קאנאדער ציוניסטישער ארגאניזאציע, מר. א. י. פרימאן.

די דאמאָלסטיקע קאנפערענץ האט נעהאט ארויסגערופן א היבש ביסל הייסבלוטיקייט צווישן ראיאָן און צענטער. עס האט געקאמפט געגען צייט, ווערן דער געהאריגער דערפאָלג אין אין געלט, ביז מ'האט אביסל באר־איקט די געמיטער כאטש אויף א ווייל. מ'האט זיך לגמרי ניט געוואלט אָפּגעבן קיין חשבון אז הארט ביי א ציוניסטישן קאמפּיין אין טאראנטאָ וועט עס אין א גאר גרויסער מאס שע־דיקן די ארבעט פון די קאמפּיין טויער און די פּרעזעלאכע אכציצעס האבן זיך ארויסגעוויזן צו זיין פיל טייערער אידער ד' נוצן פאר'ן ציוניסטישן אי־דעאל . . .

וואנן לאנג האט עס גענומען מיט אומלויפענע פון טאראנטאָ קיין מאנ־טרעאל און פון מאנטרעאל קיין אטאָ־וואָ. הן אין שוריק פון דער אלגע־מיינער לעגיטימאטן, ווי מיט פילקעס האט מען זיך געוואָרפן מיט די וויכטיקע ציוניסטישע אמטן און געשריבן דעמי־סיעס ביז נאט האט געהאלפן אין עס איז געלונגען ווי עס איז צוריק נאָנץ צו מאכן דעם ריס אין דער אנדאנטע צוי־ניסטישער ארגאניזאציע. אבער ליידער זיינען די פערדס געווען זייער שוואכע און האבן שנעל געפלאָגט ווי א זייפן בלאָז. ווי גיך אין גאר געקומען אויסצושטיין דעם נסיון ערב דעם וועלטלאכן קאנגרעס אין באזעל אוואוהין מ'האט נעדארפט שיקן די 4 באדעב־טיקטע קאנאדער דעלעגאטן. ערשט דאָ האט זיך בולט אויסגעוויזן די באהאל־טענע שנאה וואָס אין גאר פארבליבן צווישן ארגאנען און ראיאָן.

די צענטראלע אין מאנטרעאל האט גענומען גיך און אויף שטיל אין באַ־שטימט 4 דעלעגאטן פון מאנטרעאל און וויניפּעג, און דעם צווייטן דערעסטן אידישן קבוץ אין קאנאדע, וואו עס האט לעצטנס אפשר אכשטארקסטן גע־ברויזט אין פוילסיד און אומגעהייער אקטיווזם און פּראָדוקטיווע ציוניסטישע טעטיקייט. דאָס מען אבסאָלוט אינגע־רידט און מ'האט גערייגקט אז אפילו א האן וועט קיין קריי ניט טאָן אין עס וועט בלייבן שא, שטיל ושלום על יש־ראל . . .

אבער פארשטיין זיך, אז די וואכנ־דיקע טאראנטאָ האט עס ניט גלייכגיל־טיק פארקוקט און אויף א מינוט ניט געקענט פארשווייגן אזא עולנות'דיקן אקט און גלייך ראָשאיירט מיט ראט מיט טאט. ביז דער צענטער האָט נעמוזט ביינען דיין פרייעריקן פאלש־אויסגע־דעכנען באשלוס אין צוקאָן אויך א דעלעגאט פון טאראנטאָ אין דער פּער־זאָן פון ראיאָן־פּרעזידענט, מאיר ווייס־גאל. וועגן דעם קאנדידאטור אין אייג־שטימיק אנגענומען געוואָרן.

אמשטארקסטן צו פארדאנקען איז עס געווען בלויז דעם קראנק געווענ־נעם פּרעזידענט פון דער קאנאדער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע, מר. א. י. פרימאן, וועלכער האט אויף זיין קראנקן בעט מיט א וויינען בליק בלויז געזאגט די סכנה וואָס דראָהט דעם שלום אינ'ם ציוניסטישן לאגער פון נאנץ קאנאדע.

איך וועל מיך ניט אריינלאָזן מער באריכות וועגן די ווייטערדיקע צרות וואָס איז ווידער פארגעקומען אויסצר־שטיין פאר קאנאדער דעלעגאטן אין בא־זעל גופא וועגן מיט צרות און לייד אין זיי ערשט די לעצטע טעג פון קאנגרעס קוים געלונגען אויסצו'פועל'ן מ'זאָל זיי צוליאָזן אלס שטימבארעכטיקטע דעלע־גאטן, און דעם אפּריוס פון קאנאדער ציוניסטישן דירעקטאָר, רבי זלאטניק, צום רעזיגנאציאָנס־טישן פליגל. ווענן דעם אלעמען איז שוין אין אנענגנדיקער מאס מיטגעטיילט געוואָרן דורך טעלע־גראפישע ידיעות און גרעסערע פּאסט־באריכטן.

**

מיט אומגעדולד האבן אונזערע ציוניסטן אין טאראנטאָ און פונ'ם גאנצן ראיאָן אפּגעוואָרט דעם צוריקקער פון זייער דעלעגאטן, מאיר ווייסגאל, צו הערן פּרעזענטלאך זיין גענויעס באריכט פון קאנגרעס.

אינסטיטוציע. און זאָל איצט קומען דאָס פאלק, דער "בעל הבית" פון דער אינסטיטוציע און אטענדן "זייגע ביי־נעם".

יאָ. מיר גלויבן, אז אזוי וועט דאָס זיין! מיר גלויבן, אז דאָס פאלק וואָס האט אין זייגע קאטאסטראפאלע מאָ־מענטן פארשטאנען אז "יבנה" איז דער איינציקער רעטונגס מיטל אויף צו האלטן זיין נאציאָנאלן עקזיסטענץ, וועט אויך הייגע פארשטיין ראטעווען זיין ניי־נעשאפענע "יבנה". העלפט די "בנים־בונים" שאפן אין בונגען א דור מיט א שטארקן, קרעפטיקן פאלקס־גייסט.

אין דער קבוצה פון "הנוער העובד" ביי רחובות

איך האב זי אליין געזעען.

א קליינינקע, יונגיקע און אומשולד־דיקע שעפּסעלע.

אינגאנצן א פאר וואכן אלט, אז א טאטן, אז א מאמען, אז איינזאמע שעפּסעלע.

א שווארצינקע, מיט דינע זיידענע האר — אזן ווייסע פלעקן, א צארטע, אז איידעלע, דרייט זיך ארום אין באַ־ראָק — נייט פון איינעם צום צווייטן, אזן בעט זיך רחמנות'דיק: לאסטשעט מיך, איך בין דאָך אין עלנט, קארמעט מיך אָן.

אזן א יונגער שיינער חבר, מיט נאָך א שענערער, שווארץ־חנ'עוודיקער יונ־ער חברה, כמעט נאָך א קינד, וועל־כע מען דארף אליין לאסטשען און גלעטן. האבן רחמנות אויפן שעפּסע־לע, אז דער נאָך יונגער חבר מיט זיין אויר, גלעטן זי, טראגן זי אויף די הענט און קארמענען זי.

עס קאן נאָך אלץ נישט עסן. גיט מען דאָס מיט א לייפל פון א פלעשל אין מויל אריין — אזן די שעפּסעלע זופּס אזן זופּס.

דאָס שווארצע געקרייזלטע שעפּסע־לע מיט אירע ווייסע פלעקן גייט מיר פון זונען נישט ארויס — איך קאן איר פאר גיט אין פאל ניט פארגעסן.

די עלטערע חברים פון עין חרוד, פון עמק, האבן דאָס א מתנה געשיקט צו די אין אנדערע חברות אין ווערן אויפ־מערקזאם אויפן אמת'ן אינהאלט פון דער "הנוער העובד" אין זייער רחובות.

דאָס שעפּסעלע און די קבוצה. צווי־שען בערג און טאָלן, אויף די ברייטע פעלדער, פארגעסענע פארלאָזענע — בלויז דער מרכז פון הנוער העובד פון תל־אביב האָט זיי אין זיינען אזן דאָ־נה'ם פאר זיי. נאָר וואָס קאן דער מר־כז אויפטאָן? אליין א געבונדענער, קאן ער דעם צווייטן נישט באפרייען, אז דער מרכז אליין נויטיקט זיך אז מען זאָל אים העלפן, רייסט מען זיך א פאָס, דעם ביסן פון מויל און מען צעטיילט זיך.

22 און 8 און דאָס שעפּסעלע און די הילצערנע בארהקעס.

ווייסט איר, ליבער חבר, וואָס דאָס מיינט? האָט איר געזעען די בארא־קעס, געווען אין זיי? האָט איר פאר־זוכט דעם טעם פון ארץ־ישראל'דיקע ווינטן, די ארץ־ישראל'דיקע ווינטן, די ארץ־ישראל'דיקע ווינטער רעגנס, ווען עס גיסט צעבערוויי, אזן ווען די בארא־קע גיס טאָן גיסט. אזן גיסט אריין — בארא־קע פון אלטע ברעטער, צוזאמענגעשלאָגן מיט עטלאכע טשווע־קעס, אזן פון אין ברעט צו דער צווייטער טער קאן מען דורכקריכן, אזוי, אזן ווען דער ווינט קומט מיט זיין ווילד־זיך דאָס אונטערגענומען צו איינ־נעמען א ווילדן, נאָך קיינמאָל נישט באראבענען טאָל לאנד, וואָס געהערט צום נאציאָנאל פאנד.

הונדערט דונאם לאנד — דאָס איז דער גאנצער שטח.

ביי א גוטער שעה נאנג פון רחו־בות, אויף א בערגל, האבן זיי זייערע בארא־קע אויפגעשטעלט.

אזן א ווירטשאפט זיך איינגעשאפט.

איזיי פאר פערד, א בהמה, א קעל־בעל אזן דאָס קליינינקע יונגיקע שעפּ־סעלע.

א קליינעס אינקובייטאר א מתנה נעקראָגן — אזן א געשיינקטן פערד קוקט מען ניט אין די ציין טויג נישט דער אינקובייטאר — קליין, אינגאנצן פאר דרייסיק אייער אזן א שוואכנ־קער.

הונדערט הינער פארמאגן זיי, אזן עס ווילט זיך זיי כאטש נאָך א פאר הונדערט. אי ווי עס ווילט זיך זיי נאָך אזן נאָך זאָכן, נויטווענדיקייטן. אבער, קינדער וואָס זיי זיינען! זיי שעמען זיך, האבן נישט דעם מוט צו טראָכטן הויך אויפן קול, אין וואָס זיי נויטיקן זיך.

אזן קיין בודזשעט פאר זיי אין נ־ר שטא. קבצנים וואָס מיר זיינען. אזן קיין היילף קריגן זיי פון ערגעץ נישט. אזן זיי מאטערן זיך אז. ווי מיינע ציין קריצן, ווי מיינע אקסלען ווען איך דערמאָן זיך נאָר אין זייערע ליידן אזן מאטערניש.

מארטירער וואָס זיי זיינען — קינ־דער מארטירער — פאר אונזער ארימ־קייט.

דאָס שעפּסעלע און די קבוצה. צווי־שען בערג און טאָלן, אויף די ברייטע פעלדער, פארגעסענע פארלאָזענע — בלויז דער מרכז פון הנוער העובד פון תל־אביב האָט זיי אין זיינען אזן דאָ־נה'ם פאר זיי. נאָר וואָס קאן דער מר־כז אויפטאָן? אליין א געבונדענער, קאן ער דעם צווייטן נישט באפרייען, אז דער מרכז אליין נויטיקט זיך אז מען זאָל אים העלפן, רייסט מען זיך א פאָס, דעם ביסן פון מויל און מען צעטיילט זיך.

22 און 8 און דאָס שעפּסעלע און די הילצערנע בארהקעס.

ווייסט איר, ליבער חבר, וואָס דאָס מיינט? האָט איר געזעען די בארא־קעס, געווען אין זיי? האָט איר פאר־זוכט דעם טעם פון ארץ־ישראל'דיקע ווינטן, די ארץ־ישראל'דיקע ווינטן, די ארץ־ישראל'דיקע ווינטער רעגנס, ווען עס גיסט צעבערוויי, אזן ווען די בארא־קע גיס טאָן גיסט. אזן גיסט אריין — בארא־קע פון אלטע ברעטער, צוזאמענגעשלאָגן מיט עטלאכע טשווע־קעס, אזן פון אין ברעט צו דער צווייטער טער קאן מען דורכקריכן, אזוי, אזן ווען דער ווינט קומט מיט זיין ווילד־זיך אונטערגענומען צו איינ־נעמען א ווילדן, נאָך קיינמאָל נישט באראבענען טאָל לאנד, וואָס געהערט צום נאציאָנאל פאנד.

הונדערט דונאם לאנד — דאָס איז דער גאנצער שטח.

ביי א גוטער שעה נאנג פון רחו־בות, אויף א בערגל, האבן זיי זייערע בארא־קע אויפגעשטעלט.

אזן א ווירטשאפט זיך איינגעשאפט.

איזיי פאר פערד, א בהמה, א קעל־בעל אזן דאָס קליינינקע יונגיקע שעפּ־סעלע.

א קליינעס אינקובייטאר א מתנה נעקראָגן — אזן א געשיינקטן פערד קוקט מען ניט אין די ציין טויג נישט דער אינקובייטאר — קליין, אינגאנצן פאר דרייסיק אייער אזן א שוואכנ־קער.

הונדערט הינער פארמאגן זיי, אזן עס ווילט זיך זיי כאטש נאָך א פאר הונדערט. אי ווי